

A Fővárosi Ítéltábla a Gere Ügyvédi Iroda (... , ügyintéző: dr. Gere István ügyvéd) által képviselt ERSTE BANK HUNGARY Zártkörűen Működő Részvénytársaság (...) felperesnek, a Réti, Antall és Társai Ügyvédi Iroda (... , ügyintéző: dr. Réti László ügyvéd) által képviselt Magyar Állam (...) alperes ellen általános szerződési feltételek érvényességének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2015. február 4-én kelt 25.G.40.109/2015/5. számú ítélete ellen a felperes részéről 6. sorszámon benyújtott fellebbezés folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja;

kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 504.000 (Ötszáznégyezer) forint + áfa, valamint 22.680 (Huszonkettőezer-hatszáznyolcvan) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság 2015. február 4-én meghozott 25.G.40.109/2015/5. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította, felperest az alperes részére 1.270.0000 forint perköltség megfizetésére kötelezte.

Ítélete indokolásában arra utalva, hogy a 4-I. sorszámu végzésével elutasította felperesnek az Alkotmánybíróság és az Európai Unió Bírósága eljárásának

kezdeményezésére, és ezzel összefüggésben a per tárgyalásának felfüggesztésére irányuló kérelmét, az elsőfokú bíróság kifejtette, nem észlelt alaptörvény-ellenességet a kereseti kérelem elbírálása során alkalmazandó jogszabályi rendelkezésekkel összefüggésben, nem eredményezi automatikusan a felperes által megjelölt jogok és elvek sérelmét önmagában az, hogy a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Törvény) speciális anyagi és eljárásjogi rendelkezések alkalmazását írja elő, a per tárgyát képező ügyben a Törvényben rögzített eljárási szabályok mellett is a bírósági eljárással kapcsolatos alkotmányos követelményeknek megfelelő döntés hozható. Egyebekben az Alkotmánybíróság azonos tárgyú másik ügyben meghozott, a 2011. évi CLI. törvény 39. § (1) bekezdésére tekintettel mindenkire nézve kötelező 34/2014. (XI. 14.) AB. határozatában a felperes által felhozott alkotmányossági aggályokat már megvizsgálta és megalapozatlannak találta, megállapítva, sem a normavilágosság, sem a bírói függetlenség elve nem sérült, erre tekintettel a jogállamiság elvének sérelme sem volt megállapítható.

Az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárása kezdeményezését az elsőfokú bíróság azért mellőzte, mert a felperes által indítványozott kérdések nem tartoznak az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 267. cikke szerinti körbe, nem a közösségi jogi norma értelmezésére, érvényességére irányulnak. Egyebekben pedig, miután ítélete ellen van jogorvoslati lehetőség, az elsőfokú bíróságot nem terheli az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének kötelezettsége.

A felperes hatásköri kifogására nézve a Törvény 1. § (1) bekezdésében, 2. § (1) bekezdésében és a 2013. évi CCXXXVII. törvény (a továbbiakban: új Hpt.) 6. § (1) bekezdés 28. pontjában foglaltakra utalva az elsőfokú bíróság rögzítette, e rendelkezésekből következően a gazdasági tevékenység céljából megkötött pénzügyi lízingszerződések nyilvánvalóan nem tartoznak a Törvény tárgyi hatálya alá.

Az ítélet indokolása szerint a per tárgyát a Törvény 1. § (1) és 6. § (2) bekezdése értelmében a keresetben megjelölt, felperest egyoldalú szerződésmódosításra feljogosító azon általános szerződési feltételek tisztességének vizsgálata képezte, amelyek felperes által 2004. május 1. és a Törvény hatályba lépésének napja, 2014. július 26. között kötött forintalapú és devizaalapúnak nem minősülő fogyasztói kölcsönszerződések részévé váltak, és amelyeket felperes 2010. november 26-án, vagy azt megelőzően tett közzé, illetőleg módosított. Tekintettel arra, hogy az 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 210. § (3) bekezdése a keresettel érintett teljes időszakban lehetővé tette a felperes részére a kamat, költség, díj adós terhére hátrányos egyoldalú módosításra feljogosító szerződéses kikötések alkalmazását, az egyoldalú szerződésmódosítási jog kikötése a 2/2012. (XII.10.) PK véleményben foglaltakra is figyelemmel önmagában nem minősülhet tisztességtelennek. Az ilyen szerződéses kikötés ugyanakkor a fogyasztót nyilvánvalóan kiszolgáltatottá teszi, ezért az azt tartalmazó szerződési feltételeknek olyan garanciális elemeket kell magukban foglalniuk, amelyek biztosítják a felek egyenjogúságát, jogaik és kötelezettségeik egyensúlyát. Az ilyen szerződéses kikötéseknek az 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 209. § (1) bekezdésében és a 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:102. § (1) bekezdésében meghatározott tisztességesség követelményének is meg kell felelniük.

Megalapozatlanul hivatkozik felperes arra, hogy a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésében, illetve a Ptk. 6:102. § (4) bekezdésében foglaltak kizárják a per tárgyát képező azon szerződéses kikötések tisztességtelenségének vizsgálatát, amelyek megfeleltek a régi Hpt. rendelkezéseinek, valamint a 275/2010. (XII. 15.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) előírásainak, már e jogszabály hatálybalépését megelőzően is. Az elsőfokú bíróság ezzel összefüggésben a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 2. és 3. pontjában, valamint indokolásában foglaltakra utalva kifejtette, az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó

kikötés attól még minősülhet tisztességtelennek, hogy nem ütközik jogszabályba, a szerződési feltétel tisztességtelenségét, illetve annak vizsgálatát nem zárja ki az, hogy a pénzügyi intézmény általános szerződési feltételeiben az egyoldalú szerződésmódosítás jogát a jogszabályban előírt követelményeknek megfelelően határozta meg. A jogszabály által, vagy jogszabály előírásainak megfelelően meghatározott feltétel tisztességtelensége a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján kizárólag akkor nem képezheti bírósági vizsgálat tárgyát, ha a jogszabály kimerítően (taxatív) határozza meg, hogy melyek lehetnek az egyoldalú szerződésmódosítás lehetséges indokai, és nevesíti az okokat. Ez a korlátozás tehát csak olyan jogszabályi rendelkezésekre vonatkozik, amelyek az adott kérdést a szerződés tartalmává válásához szükséges részletességgel rendezik, ezért a régi Ptk. 205. § (2) bekezdése értelmében a felek régi Ptk. 205. § (1) bekezdése szerinti konszenzusa nélkül is a szerződés tartalmává válnak.

A régi Hpt. rendelkezései a 2/2012. (XII. 10.) PK. véleményben foglaltakra figyelemmel nem esnek ebbe a körbe, mert keretjelleggel hatalmazzák fel a pénzügyi intézményeket az egyoldalú szerződésmódosítási jog kikötésére.

A Kormányrendelet előírásainak megfelelő ok-listát tartalmazó feltételek tisztességtelenségének vizsgálhatósága pedig a 2/2014. PJE határozatban foglaltakból következik, amivel összefüggésben a jelen per alanyai között ugyancsak a Törvény rendelkezései alapján folyamatban volt másik perben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.387/2014/6. számú ítéletében azt is kifejtette, az, hogy az ok-listában foglalt feltételek esetleg maradéktalanul megfelelnek a Kormányrendelet szabályainak, önmagában nem teszi kizárttá e szerződéses feltételek tisztességtelenségének bírósági vizsgálatát, mert a Kormányrendeletnek maradéktalanul megfelelő ok-lista esetén is vizsgálendő, hogy maga a feltételrendszer szabályozza-e a kötelezettségvállalás mechanizmusát, az emelés lehetséges mértéke a fogyasztó számára felmérhető-e, ellenőrizhető-e, így megfelel-e az átláthatóság (ezen belül az ellenőrizhetőség) az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének. A fogyasztóra hátrányos egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötés nem azonosítható az egyoldalú szerződésmódosítási jog gyakorlásának egyes feltételeivel (okaival). Az ok-lista az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötésnek csupán az egyik eleme, a Törvény 4. § (1) bekezdés a) pontja szerint egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint e) pontja szerinti átláthatóság követelménye a teljes szerződéses kikötésre, míg a b), c) és d) pont csak az ok-listára vonatkozik. Egyebekben a 2/2014. PJE határozat 2. pontjában foglaltakból is az következik, hogy a tisztességtelenség vizsgálatakor az egyoldalú szerződésmódosítási jogosultságot tartalmazó szerződési feltételeket, szerződéses kikötést a maga egészében, egységesen kell értelmezni.

A perbeli szerződéses kikötések tisztességtelenségének vizsgálatát a felperes által előadottakkal szemben az sem zárja ki, hogy az azokban szereplő ok-lista megfelel a Magatartási Kódexben foglaltaknak. A pénzügyi intézmények által megfogalmazott Magatartási Kódex ugyanis – amelyre a régi Hpt. maga is utal – nem jogszabály, hanem az azt magukra nézve kötelezőnek elismerő vállalkozások számára kötelező magatartási szabályokat a piaci önszabályozás keretében meghatározó szabálygyűttes, rendelkezései a pénzügyi intézménnyel szerződéses jogviszonyban álló másik félre vagy a bíróságra nem kötelezőek.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a perbeli szerződéses kikötések tisztességességének vizsgálata körében a felperesi előadással szemben annak sincs jogi jelentősége, hogy a régi Hpt. 2010. január 1-től hatályos 210. § (4) bekezdése rögzíti az árazási elvek kötelező tartalmát, továbbá, hogy ettől az időponttól kezdődően a felperes árazási elveit a régi Hpt. hatályos rendelkezéseinek megfelelően írásban rögzítette, mert az

arázási elvek nem részei a kölcsönszerződésnek (a szerződéses feltételrendszernek), és a fogyasztók számára nem nyilvánosak.

A felperes által hivatkozott gazdasági versenyhivatali (GVH) határozattal összefüggésben az elsőfokú bíróság a Pp. 4. § (1) bekezdésében foglaltakra utalva kifejtette, az a tény, hogy egy adott időpontot illetően valamely felperesi termék vonatkozásában a GVH megállapítása szerint a felperes nem valósított meg gazdasági erőfölénnyel visszaélést, nem teszi kizárttá, hogy a bíróság vizsgálja ugyanazon terméknél alkalmazott általános szerződési feltételek tisztességességét, érvényességét, tekintettel arra is, hogy a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 9.b) pontja értelmében a tisztességtelenség vizsgálata során nem a pénzügyi intézmény joggyakorlását, hanem azt kell megítélni, a kikötés indokolatlanul, egyoldalúan hátrányos, tisztességtelen-e, függetlenül attól, hogy tényleges alkalmazására sor került vagy sem.

Az ítélet indokolása a 2/2014. PJE határozat 2. pontjára utalva rögzíti azt is, a Törvény az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét biztosító szerződési feltételek tisztességtelenségével kapcsolatos bírói gyakorlatot emelte jogszabályi szintre, a Törvény 4. § (1) bekezdésében írt egyes elvek azonosak a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. pontjában felsoroltakkal, ezért azok tartalmának meghatározásakor az elsőfokú bíróság a 2/2014. PJE határozatban és a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményben foglaltakra, továbbá arra is figyelemmel volt, hogy a Törvény 11. § (2) és (3) bekezdése értelmében ezen elveknek együttesen (konjunktív feltételként) kell érvényesülniük, bármelyikük sérelme a tisztességtelenségi vélelem megdöntésére irányuló kereset elutasítását vonja maga után.

A továbbiakban a Törvény 4. § (1) bekezdés a) és e) pontjában foglalt rendelkezésekre utalva, azokat értelmezve az elsőfokú bíróság kifejtette, az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének sérelme a Törvény 4. § (1) bekezdésében foglalt elvek közül a tételes meghatározás, az objektivitás, a ténylegesség és arányosság, valamint a szimmetria elvének érvényesülését is kizárja, ezért elsődlegesen ezen elvek érvényesülése képezte a vizsgálat tárgyát.

Az egyoldalú szerződésmódosítási kikötés akkor felel meg a világos, egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság Európai Unió Bírósága által a C-26/13. számú Kásler ügyben hozott ítéletben is értelmezett elveinek, ha a szerződéskötéskor felmérhetővé, az egyoldalú szerződésmódosítás bekövetkeztekor pedig – a már bekövetkezett körülményváltozás(ok) mértékének ismeretében – ellenőrizhetővé teszi a fogyasztó számára a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, arányát, mértékét.

A jelen per tárgyat képező, az ítélet indokolásában 1-72. szám alatt részletesen rögzített valamennyi termék és időállapot valamennyi szerződéses kikötése tekintetében az volt megállapítható, hogy azok nem feleltek meg sem az egyértelmű és érthető megfogalmazás, sem az átláthatóság követelményének, mert nem teszik lehetővé, hogy a fogyasztó a szerződéskötés előtt, illetőleg annak során alaposan megismerhesse a szerződéses kötelezettségei terjedelmét, jövőbeni változásának okait és mértékét, továbbá felmérhesse, milyen módon kerül sor a kötelezettségei megváltoztatására, és arra sincs lehetősége, hogy a változás okait, mértékét ellenőrizze. A kötelezettség változás mechanizmusát a szerződéses kikötések egyike sem ismerteti, azokból nem tűnik ki, hogy az ok-listákban felsorolt körülmények milyen mértékben és módon hatnak ki a kamat, költség, díj mértékére, és ahhoz képest milyen mértékben az egyoldalú szerződésmódosításra, a terhek áthárítására. Az sem állapítható meg továbbá, hogy milyen módon van lehetősége a fogyasztónak az egyoldalú szerződésmódosítás bekövetkezte esetén annak ellenőrzésére, hogy a reá nézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének betartásával került-e sor.

Ugyancsak valamennyi termék és időállapot tekintetében megállapítható a szimmetria elvének sérelme tekintettel arra, hogy a szerződéses kikötések egyike sem kezeli kötelezettségként a fogyasztó javára történő körülmények megváltozása esetén annak a fogyasztó javára történő érvényesítését. A szimmetria elvének rendeltetése, hogy a fogyasztó a javára bekövetkező feltételváltozást ténylegesen érvényesíteni tudja, arra jogot alapíthasson, így ez az elv kizárólag akkor teljesül, ha a szerződés a fogyasztó hátrányára történő körülményváltozás hatásának áthárítása esetére egyidejűleg kötelezettségként kezeli a fogyasztó javára történő körülmények megváltozása esetén azok fogyasztó javára történő érvényesítését, az arányosság elvének érvényre juttatása mellett. Amennyiben ez a kötelezettség a szerződésből hiányzik, arra a fogyasztó nem tud jogot alapítani, ami a szimmetria kizárását jelenti.

A per tárgyát képező szerződéses kikötések a ténylegesség és arányosság elvét is sértik. A ténylegesség elvét azért, mert az eltérő funkciót betöltő ügyleti kamat, késedelmi kamat, egyéb díjak, költségek változtathatóságát azonos feltételrendszerhez kötik, függetlenül attól, hogy azok mértékét eltérő tényezők befolyásolják. A szerződéses kikötések ugyanakkor nem tartalmazzák annak indokát, hogy a különböző kamatlábak, díjak, költségek miért azonos feltételhez kötötten változnak. Az arányosság elve pedig azért sérül, mert a késedelmes fogyasztót az ügyleti és a késedelmi kamat együttes emelése kétszeresen sújtja.

A tételes meghatározás elve azt jelenti, a szerződéses kikötésnek tételesen meg kell határoznia a módosításra okot adó körülményeket. Az ok-lista csak akkor felel meg a követelménynek, ha teljes körűen és nem példálózva jelöli meg az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülményeket, azaz olyan zárt rendszert alkot, amely a figyelembe vehető tények és körülmények taxatív felsorolását tartalmazza, vagyis nemcsak alaki, hanem tartalmi szempontból is zártnak kell lennie. A perbeli szerződéses kikötések közül a 12., 13., 16., 19., 49., 51., 68., 70. és 71. alatti termékekhez és időszakokhoz kapcsolódó blanketta szerződésekben, illetve a 33., 34., 35., 36., 43., 44., 48., 64., 65. és 66. alatti termékekhez és időszakokhoz kapcsolódó ÁSZF-ekben szereplő szerződéses kikötések feltételrendszere nem tekinthető zártnak, figyelemmel az azokban használt „a módosításra okot adó körülmények különösen” fordulatra, ami az ok-listát meg nem engedetten tetszőlegesen bővíthetővé teszi.

A 4. és 9. alatti termékek és időszakok esetén a felperesi üzletszabályzatban, ÁSZF-ben és blanketta szerződésekben a 12., 13., 16., 19., 70., 71. és 72. alatti termékeknel és időszakoknál az üzletszabályzatban, a 70., 71. és 72. alatti termékeknel és időszakoknál az ÁSZF-ben meghatározott feltételrendszer esetén az egyes okcsoportokon belül használt „különösen” kifejezés eredményezi a tételesség elvének sérelmét, mert annak következtében az egyes okcsoportok önmagukban kellően nem definitív módon meghatározottak.

Az elsőfokú bíróság a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 8.b) pontjára alapított azon felperesi hivatkozást sem találta megalapozottnak, hogy a részleges érvénytelenség szabályait kell alkalmazni azon perbeli szerződéses kikötéseknél, amelyek esetén nem a szerződésmódosítási okok teljessége, hanem csak egy része tisztességtelen. Az elsőfokú bíróság rámutatott, miután a már kifejtettek szerint az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének nem csak az ok-lista, hanem az egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító szerződéses kikötések teljes feltételrendszere tekintetében érvényesülnie kell, a perbeli szerződési feltételek esetén pedig az adott szerződéses kikötésen belül az egyes elemek PK vélemény 8.b) pontja szerint szükséges elkülönültsége, behatároltsága nem állapítható meg, a részleges érvénytelenség szabályai alkalmazásának feltételei nem állnak fenn. Az elsőfokú bíróság utalt arra is, a perbeli esetben elsődlegesen nem a többszintű szabályozás, hanem az tette átláthatatlanná a feltételrendszert, hogy az egyes

szintek áttanulmányozása, megértése esetén sem láthatta a fogyasztó előre, hogy milyen mértékben háríthatók rá további terhek, az ok-listában szereplő feltételek milyen mértékű változása hat ki fizetési kötelezettsége terheesebbé válására, milyen mértékű változás következik be a fizetési kötelezettségeiben akkor, ha az egyes feltételek ellentétes irányban változnak. A fogyasztó ily módon nem volt abban a helyzetben, hogy a kamat-, díj-, költségemelés jogszerűségét ellenőrizhesse. Mindezekre tekintettel nincs olyan, a felperes által alkalmazott egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő általános szerződési feltétel, amely elkülönítetten lenne értékelhető, és amely tekintetében a felperes keresete alapos lenne.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, az első fokú ítélet megváltoztatását, a keresete szerinti ítélet meghozatalát kérve.

Fenntartotta azt az álláspontját, hogy a Törvény rendelkezései ellentétesek az uniós joggal és az Alaptörvénnyel, ezért továbbra is kérte a per tárgyalásának felfüggesztése mellett az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését az általa megjelölt kérdések vonatkozásában, valamint az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését a Törvény fellebbezésében részletes indokai kifejtésével kifogásolt rendelkezései és a 2/2014. PJE határozat rendelkező része 2. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítása és a jelen perben történő alkalmazásának kizárása érdekében.

Állította, érdemben sem helytálló a keresetet elutasító első fokú ítélet, mert a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésén, az irányadó jogszabályi rendelkezések és kúriai döntések téves értelmezésén alapul, indokolása iratellenes megállapításokat és logikai ellentmondásokat tartalmaz, nem felel meg a Pp. 206. § (1) és 221. § (1) bekezdésében foglaltaknak. Ugyanakkor a bizonyítékok felülmérlegelésével, az irányadó jogszabályi rendelkezések és kúriai határozatok helyes értelmezésével, alkalmazásával a perbeli szerződéses kikötések tisztességessége a másodfokú eljárásban megállapítható.

A per tárgyát képező szerződéses kikötések tisztességtelenségének vizsgálata körében felperes az első fokú eljárásban részletesen kifejtett indokaira utalva hangsúlyozta, e vizsgálat nem korlátozódhat kizárólag a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott szempontokra, hanem annak során figyelemmel kell lenni a Törvény „elméleti háttéréül” szolgáló kúriai határozatokra, a 93/13/EGK irányelv és az egyéb uniós jogi normák rendelkezéseire, a kapcsolódó jogszabályok Alaptörvénnyel összhangban értelmezett rendelkezéseire.

A Kúria 2/2014. PJE határozatában és a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményében foglaltakat az elsőfokú bíróság csak részben vette figyelembe, továbbá tévesen értelmezte és alkalmazta.

Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásából megállapíthatóan helytállóan indult ki abból, hogy a törvény az uniós jognak az Európai Unió Bírósága által a Kásler ügyben értelmezett egyes elveit ülteti át a magyar jogba, a Törvény rendelkezéseit azonban nem a 93/13/EGK irányelvvel és a felperes által megjelölt egyéb uniós jogi normákkal – Első- illetve Második Fogyasztási Hitel Irányelv, EUMSZ ide vonatkozó részei stb. – összhangban értelmezte, nem mellőzte a Törvény uniós normákkal ellentétes szabályait, amivel az Alaptörvénynek az uniós jog elsőbbségét kimondó rendelkezéseit is megsértette.

Az elsőfokú bíróság az ítélete indokolásában hivatkozott régi Ptk. 209. § (1), (2) és (6) bekezdésében, illetve a Ptk. 6:102. § (1), (2) és (6) bekezdésében foglalt rendelkezéseket megsértve a perbeli szerződési feltételek tisztességtelenségének vizsgálatakor nem volt figyelemmel a szerződés tárgyát képező szolgáltatás természetére, a szerződések megkötésének körülményeire, az akkor fennálló társadalmi, gazdasági viszonyokra és hatályos jogi szabályozásra, amely körülmények vizsgálata nélkül a szerződési feltételek tisztességtelensége értelmezhetetlen.

Ugyancsak tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a kereset elbírálásakor sem a felperes belső szabályzatait és árazási elveit, sem az 1996. évi LVII. törvény (Tpv.) 21. § a) pontja alapján folytatott vizsgálat eredményeként meghozott GVH határozatot nem vette figyelembe. Felperes hangsúlyozta, amennyiben belső szabályzatai és árazási elvei megfelelően korlátozták egyoldalú szerződésmódosítási joga gyakorlását, úgy nem sértette meg a jóhiszeműség és tisztesség követelményét, következésképpen az általa alkalmazott szerződéses kikötések sem lehetnek tisztességtelenek. A GVH vizsgálata a 2004. január 1. és 2008. március 31. között megkötött jelzáloghitel szerződések tisztességes voltának megállapítására irányult, ezért szükségképpen annak vizsgálatára is kiterjedt, hogy a felperes szerződéses kikötései indokolatlanul, egyoldalúan hátrányosak, tisztességtelenek-e. Erre tekintettel a határozat azon megállapítása, hogy a felperes által bevezetett korlátozások nem sértik a gazdasági erőfölénnyel visszaélés tilalmát, azt is bizonyítja, hogy a felperes úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, e kikötések megfelelnek a jóhiszeműség és tisztesség elvének.

Figyelmen kívül hagyta az elsőfokú bíróság azt is, hogy egyes Általános Szerződési Feltételek tekintetében a Törvény 2014. évi XL. törvénnyel módosított 6. § (2) bekezdése a szerződés létrejöttékor hatályos jogi szabályozásra figyelemmel már elismeri a tisztességtelenség törvényi vélelmének kizártságát a 2010. november 26-át követően közzétett ASZF-ek, valamint az ÁSZF-ek 2010. november 26-át követően közzétett módosításaira nézve.

Nem értékelte megfelelően az elsőfokú bíróság a keresetlevélben részletesen kifejtett azon tényeket, körülményeket sem, amelyekre tekintettel egyes szerződéses kikötések nem tartoznak a törvény hatálya alá, így azok tisztességtelenségének vizsgálatára hatásköre nem terjed ki, és e körben kizárólag annyiban találta megalapozottnak a felperesi hivatkozást, hogy rögzítette, a gazdasági tevékenység céljából megkötött kölcsönszerződések nem tartoznak a törvény hatálya alá.

Az elsőfokú bíróság tévesen helyezkedett arra a jogi álláspontra, hogy a régi Hpt. 2010. január 1-től hatályos, a 2009. évi CL. törvénnyel (II. Módosító Törvény) beiktatott 210. § (3)-(5) bekezdései csak keretszabályozást adtak, amelyet a pénzügyi intézmény rendelkezései töltöttek meg tartalommal, a piaci árszabályozás keretében létrehozott Magatartási Kódex nem jogszabály, így az adósokra nem volt kötelező, ezért nem zárja ki a perbeli szerződési feltételek tisztességtelenségének bírói vizsgálatát az, hogy az ok-lista megfelel a régi Hpt.-nek és a Magatartási Kódexben foglaltaknak. Ezzel szemben 2010. január 1. napjától a régi Hpt. (módosított 210. § (3) bekezdése) kógens törvényi korlátot állított fel a fogyasztói kölcsönszerződések egyoldalú módosítását lehetővé tevő szerződéses kikötésekre, a Felügyelet által is elfogadott Magatartási Kódex a csatlakozó pénzügyi intézmények, köztük a felperes számára államilag kikényszeríthető kötelező magatartási szabállyá, jogi normává vált, a Hpt. továbbá kötelezővé tette az árazási elvek írásbeli rögzítését és a Felügyelet általi jóváhagyását. Ily módon ettől az időponttól a régi Hpt.-ben meghatározott kógens keretszabályokat a Felügyelet által elfogadott és ellenőrzött Magatartási Kódexben foglalt ok-lista és az ugyancsak Felügyelet által ellenőrzött árazási elvek töltötték meg kötelező tartalommal, amelyektől felperes nem térhetett el. 2010. január 1. napjától ezért a felperes által alkalmazott valamennyi perbeli szerződéses kikötésből hiányzik a tisztességtelenség – Ptk. 209. § (1) bekezdése szerinti – egyik fogalmi ismérve, a diszpozitív jogszabálytól a fogyasztó hátrányára történő eltérés.

Az elsőfokú bíróság azon jogi álláspontja is téves, hogy lakáscélú fogyasztói kölcsönszerződések esetén 2010. december 18-tól a Kormányrendeletben mint kógens jogszabályban taxatív meg határozott okokkal azonos ok-lista tisztességtelensége a jelen perben vizsgálható. A 2010. évi XCVI. törvény (III. Módosító Törvény) 2010. november 27-i

hatállyal iktatta be a régi Hpt.-be a 210/A. § (4) bekezdését, amely a lakáscélú fogyasztói kölcsönszerződés ügyfél számára hátrányos módosítását kizárólag a kamat tekintetében, továbbá kormányrendeletben meghatározott esetekben, feltételekkel és módon tette lehetővé. A Kormányrendelet a régi Hpt. 235. § (1) bekezdése szerinti felhatalmazás alapján a régi Hpt. 210/A. §-ában meghatározott szerződések ügyfél számára kedvezőtlen egyoldalú módosításának eseteire, feltételeire és módjára vonatkozó részletes szabályokat „taxatíve” (kimerítően) és relatíve kógens módon úgy állapította meg, hogy a pénzügyi intézmények számára kizárólag ezen okok szűkítését tette lehetővé. A Kormányrendeletben mint kógens jogszabályban taxatíve meghatározott okok tisztességtelenségét a bíróság – a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésére figyelemmel – nem vizsgálhatja, amint ezt a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 3. pontjához fűzött indokolásában a Kúria is rögzítette. Ezt az értelmezést támasztja alá a Törvény 2014. évi XL. törvénnyel módosított 6. § (2) bekezdésének rendelkezése is. Abból pedig, hogy a 2010. november 26-át követően a Kormányrendeletnek megfelelő szerződéses kikötések tisztességesek, okszerűen következik az is, hogy a Kormányrendeletnek megfelelő szerződési feltételek bármely időszakban tisztességesnek minősülnek, amint azt a keresetlevélhez F/7. alatt csatolt ítélet is megállapította.

Tévedett az elsőfokú bíróság akkor is, amikor a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 8.b) pontjában és az ahhoz fűzött indokolásban foglaltakat figyelmen kívül hagyva mellőzte az ok-lista egyes rendelkezései tisztességességének, az ok-lista részleges érvényességének vizsgálatát arra hivatkozással, a perbeli esetben a PK vélemény 8.b) pontjában foglaltak nem irányadók, mert az adott szerződéses kikötésen belül az egyes elemek szükséges elkülönültsége, behatárolhatósága nem állapítható meg. Az elsőfokú bíróság álláspontja ellentétes a PK vélemény 8.b.) pontjának indokolásával, amely kifejezetten az egyoldalú szerződésmódosítást megalapozó ok-listával összefüggésben fejti ki, hogy előállhat olyan eset, amikor az érintett szerződési feltételeknek nem az egésze, csak meghatározott, jól behatárolható része tisztességtelen, erre a részre pedig a részleges érvénytelenség szabályai az irányadók. Ezért is téves a keresetet valamennyi szerződéses kikötés tekintetében elutasító ítélet.

Az átláthatóság elvének téves értelmezésével helyezkedett arra az álláspontra az elsőfokú bíróság, hogy a szerződéses kikötésekből egyértelműen ki kell tűnnie, hogy az ok-listában felsorolt körülmények milyen okból, mértékben és módon hatnak ki a kamat, költség, díj mértékére, és miután a perbeli szerződéses kikötések ezeket a körülményeket nem elégítik ki, nem felelnek meg az átláthatóság követelményének. Az átláthatóság elvének vizsgálata során az elsőfokú bíróság a 2/2014. PJE határozat indokolásában foglaltakból indult ki, a Kúria azonban téves analógiát alkalmazott, amikor az Európai Unió Bírósága Kásler ügyben (C-26/13.) hozott ítéletének az árfolyamrész átláthatóságára vonatkozó megállapításait az egyoldalú szerződésmódosítási kikötésekre is kiterjesztette. A kamatok változó körülményekhez igazodó egyoldalú emelésének jogát ugyanis az uniós jog is elismeri, ezzel szemben a Kásler-ügyben az átláthatóság követelményét az árfolyamrészből eredő terhek előreláthatóságával összefüggésben értelmezte az Európai Unió Bírósága.

Az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötések átláthatóság elvének megfelelése szempontjából annak van jogi jelentősége, hogy mi várható el a pénzügyi intézménytől az átláthatóság biztosításával kapcsolatban. Az átláthatóság elvére hivatkozással a pénzügyi intézménnyel szemben nem lehet olyan irreális elvárást támasztani, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási kikötésben előre rögzítse azt is, az ok-listában szereplő körülmények előre nem látható, jövőbeni változása együttesen milyen hatással lesz a hiteldíj mértékére. Az ezzel ellentétes jogértelmezés lényegében ellehetetleníti azt, hogy a pénzügyi intézmény éljen az adott hiteltípus sajátosságaiból adódó, jogszabályban biztosított azon lehetőségével, hogy változó kamatozású hitelszerződést kössön. Az átláthatóság biztosítása

érdekében a pénzügyi intézménytől a szerződéskötéskor csak az várható el, hogy az ésszerűen tájékozott, elvárható körülményekkel eljáró fogyasztó előre láthassa az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények lehetséges változását, és ezáltal fizetési kötelezettségének jövőbeni lehetséges alakulását, amely követelménynek valamennyi perbeli szerződéses kikötés eleget tesz. Emellett a perbeli szerződésmódosítási kikötések csak akkor és olyan mértékben tették lehetővé felperes számára a kamat, költség, díj egyoldalú módosítását, amikor és amilyen mértékben azt az ok-listában meghatározott körülmények ténylegesen szükségessé teszik, ami kizárta teszi az egyoldalú szerződésmódosítási jogosultság tisztességtelenségét, azt, hogy felperes minden ok nélkül, önkényesen emeljen kamatot.

A 2009. augusztus 1-től alkalmazott perbeli szerződéses kikötések tisztességtelenségét kizárta teszi az is, hogy azok már a Magatartási Kódexben meghatározott ok-lista szerint kerültek megfogalmazásra, amelyet 2010. január 1-től a Felügyelet is elfogadott és ellenőrzött, és amelynek célja egyebek mellett éppen az átláthatóság elvének biztosítása volt.

A 2010. január 1-től alkalmazott perbeli szerződéses kikötések esetén az árváltoztatási mechanizmus a régi Hpt. 210. § (3) és (4) bekezdésében foglalt kógens előírásoknak megfelelően írásban rögzített és a Felügyelet által ellenőrzött árazási elvek körébe tartozó információnak minősült, így azt felperesnek nem kellett – ez idő szerint sem kell – az egyoldalú szerződésmódosítási kikötésekben szerepeltetnie.

Az átláthatóság követelményét nem önmagában az egyoldalú szerződésmódosítási kikötéseknek kell teljes körűen kielégítenie, hanem annak az irányadó jogszabályi háttérre figyelemmel az írásba foglalt árazási elvekkel együtt kell érvényesülnie, a 2010. január 1-től alkalmazott perbeli szerződési feltételek ezért is megfelelnek az átláthatóság követelményének.

Mindezek mellett 2010. január 1-től az átláthatóság biztosítása érdekében a II. Módosító Törvénnyel beiktatott régi Hpt. 210. § (13) bekezdésében foglalt kógens jogszabályi rendelkezés lehetővé tette a fogyasztó számára azt, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító szerződéses kikötések alkalmazásának jogszerűségét ellenőrizni tudja, és a ténylegesség, arányosság, szimmetria elvének megsértése esetén felléphessen a pénzügyi intézménnyel szemben, az átláthatóság elve 2/2014. PJE határozat és a Törvény indokolása szerinti követelményének megfelelő érvényesülését tehát ettől az időponttól jogszabály biztosítja a fogyasztó számára.

Téves az első fokú ítélet azon megállapítása is, hogy a perbeli szerződéses kikötések az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének sem felelnek meg, mert nem teszik lehetővé, hogy a fogyasztó a szerződéskötést megelőzően alaposan megismerhesse szerződéses kötelezettségei terjedelmét, jövőbeni változásának okait és mértékét, felmérhesse milyen módon kerül sor kötelezettségei megváltoztatására, ellenőrizze a módosítás okait és mértékét. A perbeli szerződéses kikötésekben szereplő közgazdasági fogalmakat, szakmai kifejezéseket ugyanis a régi Hpt. 210/A. § (4) bekezdése, továbbá a Kormányrendeletben meghatározott ok-lista is tartalmazta, a jegybanki alapkamat vagy a pénzpiaci kamat kifejezés pedig az egyoldalú szerződésmódosítási kikötések tisztességtelenségével kapcsolatos jogkövetkezményekről szóló 2014. évi XL törvényben is szerepel. Ezen kifejezések használata ezért a felperes perbeli szerződéses kikötéseit önmagában nem teszi tisztességtelenné, különös tekintettel arra, hogy azok egyértelműen és érthetően kerültek megfogalmazásra, továbbá arra, hogy a 2/2012. (XII.10.) PK véleményben foglaltak szerint a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően eljáró fogyasztótól elvárható, hogy a szerződési feltételeket az átlagfogyasztótól elvárható gondossággal áttanulmányozza, ehhez szakember közreműködését vegye igénybe.

A szimmetria elvének érvényesülésével összefüggésben az első fokú ítélet a Törvény 4. § (1) bekezdés g) pontjának törvényi definíciójával és a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményben foglaltakkal ellentétesen tartalmazza azt, hogy ezen elvnek a szerződéses kikötésekben kifejezetten meg kell jelennie, mert ennek hiányában arra a fogyasztó nem tud jogot alapítani, ami nyilvánvalóan a szimmetria kizárását jelenti. A Törvény értelmében ugyanis a szimmetria elve akkor nem érvényesül, ha a szerződéses kikötés kizárja a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatásának a fogyasztó javára történő érvényesítését, amiből az következik, a szimmetria elvének érvényesüléséhez nem szükséges a fogyasztó javára történő szerződésmódosítás kötelező előírása a pénzügyi intézmény számára. A szimmetria elvének sérelme a 2009. augusztus 1-től alkalmazott szerződéses kikötéseknél azért sem állapítható meg, mert ettől az időponttól kógens jogszabályi előírás, az I. Módosító Törvénnyel beiktatott régi Hpt. 210. § (3) bekezdése biztosította ezen elv kötelező érvényesülését, továbbá a per tárgyát képező felperesi szerződési feltételek azt is kimondták, az adott időpontban tényleges hatással bíró feltételeket a bank minden esetben hatásuk arányában veszi figyelembe a kondíció konkrét mértékének meghatározásánál, ami megfelel a szimmetria elvének. 2010. január 1-től a szimmetria elvének sérelme azért is kizárt, mert a felperes által írásban rögzített árazási elvek ettől az időponttól alapvető szinten mondták ki a szimmetria elvének kötelező alkalmazását.

A tételes meghatározás elvével összefüggésben felperes azt hangsúlyozta, ok-listái zárt rendszert alkotnak, mert egyoldalú szerződésmódosításra csak az ok-listában teljes körűen megjelölt esetekben kerülhet sor, ezért a perbeli szerződéses kikötések mindegyike megfelel a tételes meghatározás elvének. Ezen elv sérelmének megállapítására nem szolgálhat alapul az, hogy az ok-listák a „módosításra okot adó körülmények különösen” fordulatot tartalmaznak. Az okok felsorolását tartalmazó szövegből ugyanis egyértelműen megállapítható, az ok-listákban tételesen nevesített okokat felperes nem bővítheti tovább, a „különösen” kifejezés csak az oklistában meghatározott okokon belül értelmezhető. E kifejezés használata továbbá az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben az ok-listában szereplő okok felsorolását nem teszi példálózóvá, egy önmagában is helytálló okon belüli további felsorolás nem jelenti a tételes meghatározás elvének sérelmét.

Az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben nem sérti a ténylegesség és arányosság elvét az, hogy a perbeli szerződéses kikötések az ügyleti és késedelmi kamat, a díjak és költségek módosítását ugyanahhoz a feltételhez kötik. A kamatok, díjak, költségek ugyanis együttesen képezik a hiteldíjat, vagyis a hitel ellenértékét, és miután a teljes hiteldíjnak kell igazodnia az ok-listában meghatározott körülmények változásához, megalapozottan nem kifogásolható, hogy a hiteldíj egyes elemei megállapításának lehetőségét ugyanazon feltételekhez kösse a felperes. A megjelölt okok egyebekben ténylegesen kihatnak a kamatra, költségre, díjra, továbbá azok módosítását csak akkor teszik a felperes számára lehetővé, ha az ok-listában felsorolt körülmények ezt indokolják, ezért nem kétséges, hogy megfelelnek a ténylegesség és arányosság követelményének. 2009. augusztus 1-jét követően ezen alapvető érvényesülését biztosította az is, hogy az I. Módosító Törvényben foglaltakkal összhangban a szerződési feltételek azt is kimondták, a bank minden esetben hatásuk arányában veszi figyelembe az adott időpontban tényleges hatással bíró feltételeket, 2010. január 1-től pedig a felperes árazási elvei is kifejezetten rögzítették a ténylegesség és arányosság elvét, ami a korábban már kifejtettek szerint ugyancsak kizártta teszi ezen elv sérelmének megállapítását. A fellebbezés az objektivitás és felmondhatóság elvével összefüggésben rögzíti, ezen elvek sérelmét az elsőfokú bíróság érdemben nem vizsgálta, e körben felperes fenntartja kereseti előadásait.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az első fokú ítélet helybenhagyását kérte. Az első fokú eljárásban kifejtett álláspontját fenntartva továbbra is állította, a Törvény megfelel az uniós jognak, nincs helye előzetes döntéshozatali eljárásnak.

Hangsúlyozta, a jelen perben a 93/13/EGK irányelvben (Irányelv) foglaltakon kívül egyéb uniós szabálynak a fellebbezési ellenkérelmében is részletesen előadott indokokra figyelemmel nincs relevanciája. A Törvény közösségi joggal való összhangja előzetes döntéshozatali eljárásban nem vizsgálható. Az Irányelv további értelmezésével kapcsolatban pedig az előzetes döntéshozatali eljárás feltételei nem állnak fenn, különös tekintettel arra, hogy a jelen per tárgyát kizárólag annak vizsgálata képezi, hogy a felperest egyoldalú szerződésmódosításra feljogosító perbeli szerződéses kikötések megfelelnek-e a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek, ugyanakkor e követelmények teljes mértékben tükrözik a Kúria jogértelmezését, amelyet az Irányelvben és az Európai Unió Bíróságának az Irányelv jelen perben alkalmazandó rendelkezéseit értelmező ítéleteiben foglaltak figyelembevételével alakított ki. Ilyen esetben az Európai Unió Bírósága Cilfit ügyben született ítélete értelmében az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének kötelezettsége a végső jogorvoslati fórumnak minősülő tagállami bíróságot sem terheli. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szükségtelenségét támasztja alá az is, hogy a deviza alapú szerződésekben alkalmazott azonos tárgyú szerződéses kikötések tekintetében felállított törvényi vélelem megdöntése iránti perekben a Kúria felülvizsgálati bíróságként, végső jogorvoslati fórumként egyetlen esetben sem kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárást. Az alperes egyebekben indokait részletesen előadva érdemben is vitatta a Törvény rendelkezéseinek a felperesi fellebbezésben előadottak szerinti uniós jogba ütközését.

Korábbi perbeli nyilatkozatait ugyancsak fenntartva alperes a Törvény alaptörvény-ellenességére vonatkozó felperesi előadások megalapozottságát is változatlanul vitatta. Ezzel összefüggésben kiemelte, a Törvény egésze, valamint 1. § (1)-(3) és (6)-(7) bekezdései 4-15. §-ai, 19. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket az Alkotmánybíróság 34/2014. (XI. 14.) AB. határozatában és a 2/2015. (II. 2.) AB. határozatában elutasította.

Miután a Törvény jelen perrel kapcsolatos valamennyi rendelkezésének vizsgálata alapján az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenességet nem talált megállapíthatónak, a Pp. 155/B. §-a alapján a jelen perben további alkotmányossági vizsgálatnak nem lehet helye, arra is figyelemmel, hogy a 34/2014. (XI. 14.) AB határozat 48. pontjában rögzítésre került a Törvény kizárólag a 2/2014. PJE határozat 2. és 3. rendelkező részi pontjával kapcsolatos szabályokat tartalmaz, így a Törvény egésze és egyes részei alkotmányosságának kimondásából következően a jogegységi határozat alaptörvény-ellenessége is logikailag kizárt.

A per érdemére nézve az alperes előadta, megalapozatlanul sérelmezi fellebbezésében a felperes azt, hogy a per tárgyát képező szerződéses kikötések tisztességességének vizsgálata során az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe más kapcsolódó jogszabályok Alaptörvénnyel összhangban értelmezett rendelkezéseit, az uniós normákat, a felperes belső szabályzatait, árazási elveit, a csatolt GVH határozatot, a Kúria iránymutató elvi határozataiban foglaltakat pedig részben önkényesen, részben tévesen értelmezte.

A Törvény 11. § (4) bekezdésében foglaltakra tekintettel a jelen perben kizárólag az vizsgálható, hogy a felperes által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés megfelel-e a Törvény 4. § (1) bekezdésében rögzített elveknek, és erre tekintettel tisztességes-e. Ebből következően a jelen perben nincs lehetőség a szerződéses kikötések más jogszabályokkal történő összevetésére, sem a szerződés megkötésére vezető körülmények, a kikötött

szolgáltatás természetének, az érintett feltétel és a szerződés más feltételei vagy más szerződések közötti kapcsolat vizsgálatára. Ugyanígy nem vehetők figyelembe az Irányelv és egyéb uniós jogi normák rendelkezései. A felperes belső szabályzatait, árazási elveit ugyancsak figyelmen kívül kell hagyni, tekintettel arra is, hogy azok nem váltak az egyoldalú szerződésmódosítási kikötéseket tartalmazó szerződések részévé, amint azt az elsőfokú bíróság helytállóan rögzítette.

A GVH eljárásának tárgyát nem a felperes által az adott időszakban alkalmazott egyoldalú szerződésmódosítási kikötések tisztességtelenségének polgári jogi szempontból történő vizsgálata képezte, hanem a vizsgálat a felperes által folytatott üzleti gyakorlatra terjedt ki, ezért az elsőfokú bíróság a felperes által csatolt GVH határozatban foglaltak figyelembevételét is helytállóan mellőzte a kereset elbírálásakor.

Az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtett helyes álláspontjával szemben megalapozatlanul hivatkozik a felperes fellebbezésében arra is, hogy a Magatartási Kódex jogszabálynak minősül, ez a felperesi álláspont a jogszabályok Alaptörvény T) cikkében foglalt tételes meghatározására tekintettel is nyilvánvalóan téves.

Ugyancsak nyilvánvalóan téved a felperes, amikor azt állítja, hogy a Kormányrendelet az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben nem keretszabály, hanem egyoldalú szerződésmódosításra alapul szolgáló okokat taxatív felsoroló kógens jogszabály. A Kormányrendelet 1. § (1) bekezdésének helyes értelmezése alapján nem lehet kétséges, hogy csak a keretet szabja meg, amelyet a pénzügyi intézményeknek kellett kitölteniük tartalommal akként, hogy mérlegelniük kellett a Kormányrendeletben szereplő ok-lista elemei közül melyek felelnek meg a ténylegesség elvének, és azokat ennek megfelelően kellett átültetniük a saját szerződéses kikötéseikbe.

A felperes azon fellebbezési hivatkozása is téves, hogy a Törvény 6. § (2) bekezdésének 2014. október 15-től hatályos, a 2014. évi XL. törvénnyel módosított rendelkezése a Kormányrendelettel azonos ok-listát tartalmazó, 2010. november 26-át követően közzétett ÁSZF-ek, illetve ÁSZF módosítások tisztességtelensége kizártságának a jogalkotó általi elismerését jelentené. A Törvény ugyanis ezen szerződéses kikötésekre nézve is a tisztességtelenség 4. § (1) bekezdésében foglalt elvek szerinti vizsgálatát és megállapíthatóságát írja elő, azonban a jelen perre irányadótól eltérő eljárási rend keretében, az MNB által indítandó közérdekű kereset alapján.

Az alperes véleménye szerint a jelen per tárgyát képező szerződéses kikötések esetén a részleges érvénytelenség szabályainak alkalmazására, az ok-lista egyes elemei érvényességének önálló vizsgálatára a felperesi fellebbezésben foglaltakkal szemben az első fokú ítéletben kifejtettek túlmenően azért nincs mód, mert a Törvény 4. § (1) bekezdése és 11. § (1) bekezdése értelmében a jelen per tárgyát az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötés tisztességességének vizsgálata képezi, a „szerződéses kikötés” mint egység fogalma alatt pedig az összes olyan rendelkezést kell érteni, amelyek az egyoldalú szerződésmódosítási jog gyakorlását szabályozzák az adott időállapotú szerződésben. A Törvény ezeket a rendelkezéseket logikailag önálló egységként kezeli és egységes egészükre állítja fel a 4. § (1) bekezdésében felsorolt elvek érvényesülésének követelményét, illetve annak hiányában a tisztességtelenség vélelmét. Az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötés ezért nem bontható „alegységekre”, további önálló szerződéses kikötésekre, ami kizárta teszi a részleges érvénytelenség szabályainak alkalmazását.

Nyilvánvalóan kizárt a részleges érvénytelenség szabályainak érvényesülése abban az esetben, ha olyan elvek, követelmények sérülnek, amelyeknek az ok-lista egészére nézve kell érvényesülniük. Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve, az átláthatóság elve mellett

ebbe a körbe tartozik a tételes meghatározás, a felmondhatóság, a szimmetria elve is, mert ezek érvényesülésének hiánya az ok-lista valamennyi elemére kihat.

A részleges érvénytelenség szempontjából önálló kikötésnek egyébként is csak az tekinthető, ami a felperesnél önálló szerződésmódosítási gyakorlatot alapozott meg, ezért sem kezelhetők külön-külön azok az ok-lista elemek, amelyeket maga a felperes is együttesen vett figyelembe, és amelyek együttesen hatottak közre a tényleges kamat-, díj-, vagy költségemelésben.

A fellebbezésben előadottakkal szemben az Európai Unió Bírósága a C-26/13. számú Kásler-ügyben az átláthatóság és értehetőség követelményének az Irányelvben szereplő fogalmát általános jelleggel értelmezte, ahogyan annak valamennyi, fogyasztóval kötött szerződés esetén érvényesülnie kell. A Kúria erre tekintettel a 2/2014. PJE határozatban helytállóan állapította meg azt, hogy az Európai Unió Bírósága Kásler-ügyben hozott ítéletében az átláthatóság és értehetőség követelményére vonatkozóan kifejtett elvek nem csak az árfolyamrés tekintetében, hanem az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési feltételek esetén is irányadóak. Az átláthatóság elvét a 2/2014. PJE határozatban foglaltaknak megfelelően értelmezve állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy magából a szerződéses kikötésből kell egyértelműen kitűnnie annak, hogy az ok-listában felsorolt körülmények milyen okból, mértékben és módon hatnak ki a kamat, költség és díj mértékére, vagyis, hogy a körülmények változása milyen mértékű emelést tesz lehetővé. Helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság azt is, a szerződéses kikötések egyike sem ismerteti a kötelezettségváltozás mechanizmusát, ezért nem felel meg az átláthatóság követelményének.

A perbeli szerződéses kikötésekben szereplő azon kitétel, amely csak akkor tette lehetővé az egyoldalú szerződésmódosítást a felperes számára, ha az ok-listában felsorolt körülmények ezt „szükségessé teszik”, a felperesi előadással szemben nem a hiteldíj emelés mértékére, hanem annak eseteire vonatkozik, egyébként is minden konkrétumot nélkülöz, ezért nem teszi a kikötést az átláthatóság és tételes meghatározás elvének megfelelővé.

A 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 5. pontjának megfelelően állapította meg az elsőfokú bíróság azt is, hogy a Magatartási Kódexnek megfelelés nem elegendő az átláthatóság biztosításához, különös tekintettel arra, hogy a Magatartási Kódexben szereplő oklista általános, átláthatatlan és ellenőrizhetetlen feltételeket tartalmaz.

Akkor sem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor az átláthatóság elvének érvényesülését vizsgálva a felperes árazási elveit nem vette figyelembe.

Felperes a régi Hpt. 210. § (13) bekezdésére is tévesen hivatkozik, az átláthatóság elve ugyanis nem szűkíthető le a szerződésmódosítás okának és mértékének utólagos ellenőrizhetőségére.

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének sérelmét is helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, rámutatva, nem elegendő, hogy a rendelkezések nyelvtanilag érthetőek legyenek, az is szükséges, hogy az átlagos fogyasztó képes legyen mérlegelni saját kockázatát, és következtetéseket tudjon levonni saját terhei változására nézve. Felperes hangsúlyozta, a jogszabályi rendelkezések, a Magatartási Kódex címzettjei a speciális szaktudással rendelkező pénzügyi intézmények, ezért az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve szempontjából nincs jelentősége annak, hogy pénzügyi szakkifejezéseket a jogszabályok, valamint a magatartási kódex is tartalmaz. A fogyasztó esetleges tájékozási kötelezettségével kapcsolatos felperesi érvelés is irreleváns, ennek ugyanis csak az egyedi ügyben, a konkrét személlyel kötött szerződés körében lehet jelentősége.

A szimmetria elvének sérelmével összefüggésben helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, nem elégíti ki ezt a követelményt az a szerződéses kikötés, amely nem zárja

ki ugyan a fogyasztó javára történő egyoldalú szerződésmódosítást, de azt kifejezetten nem teszi kötelezővé.

A tételes meghatározás elvével összefüggésben az alperes azt hangsúlyozta, ezt az elvet nem csak a példalódzó ok-lista sérti, hanem az is, ha elemei tágan értelmezhetők.

A ténylegesség és arányosság elvével összefüggésben az alperes azt hangsúlyozta, helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság azt, ezen elv sérelmét jelenti, hogy felperes azonos feltételrendszerhez köti az ügyleti és késedelmi kamat, a díjak és költségek módosítását, ezek a különböző költségelemek ugyanis alapvetően eltérő funkciót töltenek be, így mértéküket is különböző tényezők befolyásolják.

Az objektivitás és a felmondhatóság elvével összefüggésben alperes az első fokú eljárásban előterjesztett ellenkérelmében kifejtett álláspontjára utalt.

A Fővárosi Ítéltábla sem a Törvény, sem a 2/2014. PJE határozat felperes által sérelmezett rendelkezéseire tekintettel nem tartotta szükségesnek az alaptörvény-ellenesség vizsgálatára irányuló alkotmánybírósi eljárás kezdeményezését; az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését sem találta indokoltnak, mert álláspontja szerint a jelen perben nem merült fel közösségi jogszabály EUMSZ 267. cikke szerinti alkalmazásának, illetve értelmezésének szükségessége; érdemben osztva e kérdések tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtett álláspontot. Utal továbbá ugyanezen peres felek között folyamatban volt perben Gfv.VII.30.387/2014/6. számú, felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletben a felperes közjogi végzéssel szembeni, jelen perben előadottakkal azonos tartalmú indítványával kapcsolatos részletesen kifejtett kúriai indokolásra, mely alapján a Kúria sem tartotta szükségesnek előzetes döntéshozatal, illetve az Alkotmánybírósi eljárásának a kezdeményezését.

A per tárgyalásának felfüggesztésére okot adó körülmény hiányában a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét érdemben bírálta felül, és a felperes fellebbezését megalapozatlannak találta az alábbiak szerint.

Felperes a Törvény 4. § (2) bekezdésére és 11. § (3) bekezdésére alapított keresetében annak megállapítását kérte, hogy az általa a Törvény hatálya alá tartozó – 2004. május 1. és 2014. július 26. közötti – időszakban kötött, a Törvény rendelkezései szerint fogyasztói kölcsönszerződésnek minősülő, a keresetben megjelölt forint alapú kölcsönszerződésekben alkalmazott – e szerződések részévé vált –, számára egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő általános szerződési feltételek, vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek megfelelnek a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek, tisztességesek és ezért érvényesek.

Hatásköri kifogásában a felperes azon túl, hogy a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésében foglaltakra utalva a per tárgyává tett szerződéses kikötések közül azok tisztességtelenségének bíróság általi vizsgálhatóságát vitatta, amelyek kógens jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően kerültek megállapításra, lényegében arra hivatkozott, a perbeli szerződéses kikötéseket gazdasági tevékenység céljára megkötött, a Törvény 1. § (1) bekezdésében és 2. § 1. pontjában foglaltak szerint a törvény hatálya alá nem tartozó, fogyasztói kölcsönszerződésnek nem minősülő szerződéseknél is alkalmazta, az ilyen szerződéseknél alkalmazott kikötések tisztességtelensége ezért a Törvény alapján nem vizsgálható.

A perben rendelkezésre álló adatok, így különösen a felperes nyilatkozatai, kereseti előadásai alapján nem kétséges, hogy a per tárgyát képező egyoldalú szerződésmódosítási kikötéseket felperes a törvény alkalmazása körében fogyasztói kölcsönszerződésnek minősülő, forint

alapú hitel- vagy kölcsönszerződéseknél, pénzügyi lízingszerződéseknél is alkalmazta, ezért e körben e szerződési kikötések a törvény hatálya alá tartozónak minősülnek, így tisztességtelenségük a törvény 4. § (1) és (2) bekezdésében, 6. § (1) bekezdésében és 11. §-ában foglaltakra tekintettel jelen perben vizsgálható, függetlenül attól, hogy általános szerződési feltételként vagy egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltételként a felperes által a Törvény hatálya alá nem tartozó, gazdasági tevékenység folytatásához kapcsolódóan kötött kölcsönszerződések részévé is azonos tartalmú szerződéses kikötések váltak.

Nem tévedett ezért az elsőfokú bíróság, amikor annak rögzítése mellett, hogy a gazdasági tevékenység céljából megkötött pénzügyi lízingszerződések (kölcsönszerződések) nyilvánvalóan nem tartoznak a törvény tárgyi hatálya alá, a felperes hatásköri kifogását nem találta megalapozottnak, egyebekben a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésében foglaltakkal összefüggésben álláspontját részletesen – a későbbiekben kifejtettek szerint helytállóan – megindokolva.

Megalapozatlanul kifogásolja a felperes fellebbezésében azt is, hogy a kereset elbírálásakor az elsőfokú bíróság nem vizsgálta, nem vette figyelembe azt, hogy a perbeli szerződéses kikötések alkalmazására milyen jogi szabályozási környezetben került sor, a Törvény rendelkezéseit nem az Irányelv és az elvi iránymutatást tartalmazó kúriai határozatban foglaltaknak megfelelően értékelte, kizárólag a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott szempontokat vonta vizsgálódási körébe. A felperes álláspontja szerint a perbeli szerződéses kikötések elsősorban azért nem minősülnek, minősülhetnek tisztességtelennek, mert kidolgozásuk során mindenkor az adott társadalmi, gazdasági viszonyoknak, társadalmi elvárásoknak és hatályos jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően, az adott helyzetben tőle elvárható módon, a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően járt el, ezért a régi Ptk. 209. § (1) és (2) bekezdésében, illetve az új Ptk. 6:102. § (1) és (2) bekezdésében, valamint az e jogszabályi rendelkezések alapját képező Irányelv 3. cikk (1) és 4. cikk (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel a perbeli szerződéses kikötések tisztességesek.

A régi Ptk. rendelkezései közé a fogyasztókkal között szerződésben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló Irányelv átültetése céljából 1998. március 1-jei hatállyal az 1997. évi CXLIX. törvény 4. §-ával beiktatott, így a perbeli időszak kezdetekor, 2004. május 1-jén már hatályos 209/B. § (10) bekezdése úgy rendelkezett, tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés kikötése, ha a jóhiszeműség követelményének megsértésével a feleknek a szerződésből eredő jogosultságait és kötelezettségeit egyoldalúan és indokolatlanul az egyik fél hátrányára állapítja meg. A (3) bekezdés azt is kimondta, a feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát.

A 2006. évi III. törvénnyel történt módosítást követően 2006. március 1-től hatályos régi Ptk. 209. § (1) bekezdése értelmében akkor minősült tisztességtelennek az általános szerződési feltétel, illetőleg a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalta szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményeinek megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapította meg. A 209. § (2) bekezdése a korábbi 209/B. § (3) bekezdésével azonosan úgy rendelkezett, a feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételeknek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát. A 2014.

május 15. napjától hatályos Ptk. 6:102. § (1) és (2) bekezdésében lényegében ezzel azonos tartalmú rendelkezések szerepelnek.

A régi Ptk., illetve a Ptk. e rendelkezési az általános szerződési feltétel tisztességtelenségének vizsgálata körében irányadó körülményeket, szempontokat általános jelleggel, valamennyi általános szerződési feltételre kiterjedően egységesen irányadó generálklauzulaként határozzák meg. Ebből következően e rendelkezéseket a hatálybalépésüket követően alkalmazott valamennyi egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító szerződési feltételre, így a fogyasztói kölcsönszerződésekben a pénzügyi intézményt egyoldalú szerződésmódosításra feljogosító szerződéses kikötésekre, azok tisztességtelenségének vizsgálatára is irányadónak kell tekinteni.

A bírói gyakorlat a generálklauzulát értelmezve, az Európai Unió Bíróságának az Irányelv értelmezése körében hozott ítéleteire is figyelemmel a fogyasztói kölcsönszerződésben a pénzügyi intézményt egyoldalú szerződésmódosításra feljogosító szerződéses kikötést tisztességtelenségnek tekintette akkor is, ha nem egyeztethető össze általában a szerződésre, illetve az adott szerződéstípusra vonatkozó alapvető elvek, rendelkezések lényegi gondolatával, így különösen akkor, ha nem felel meg a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. pontjában, illetve ezzel azonosan a 2/2014. PJE határozat 2. pontjában rögzített elveknek (egyértelmű és érthető megfogalmazás, tételes meghatározás, objektivitás, ténylegesség és arányosság, átláthatóság, felmondhatóság, szimmetria elve). Fogyasztói kölcsönszerződéseknel tehát ezen elvek bármelyikének sérelme a pénzügyi intézményt egyoldalú szerződésmódosításra feljogosító szerződéses kikötés tisztességtelenségét eredményezi, önmagában alapul szolgál annak megállapítására, hogy a szerződési feltétel a fogyasztó hátrányára indokolatlan és egyoldalú előnyt nyújt a pénzintézetnek, nem felel meg a jóhiszeműség és tisztesség magánjogi jogviszonyokban irányadó objektív követelményének.

E körben a Fővárosi Ítéltábla utal az Európai Unió Bírósága C-92/11. számú ítéletére, amelynek 58. pontja értelmében az állandó ítélkezési gyakorlat szerint azon értelmezést, amelyet a bíróság a EUMSZ 267. cikk alapján ráruházott hatáskörében valamely közösségi jogszabályra vonatkozóan kifejt, megmagyarázza és pontosítja e jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogyan azt a hatályba lépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna, a bíróságok alkalmazhatják, és azt alkalmazniuk kell az értelmezési kérelemről határozó ítélet előtt keletkezett és létrejött jogviszonyokra is, ha egyébként teljesülnek azok a feltételek, amelyek lehetővé teszik az említett szabály alkalmazására vonatkozó pernek a hatáskörrel rendelkező bíróságok előtti megindítását. Ezzel azonosan érvel a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. pontjához fűzött indokolás, kimondva, nem ütközik a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába, ha a bíróság a szerződéskötés időpontjában hatályos Ptk. rendelkezések alapján az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét állapítja meg olyan okból, amelyet utóbb külön törvény – adott esetben a kialakult joggyakorlat tapasztalatait felhasználva – kötelezően szabályoz.

A Törvény 4. § (1) bekezdése a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. pontjában, illetve a 2/2014. PJE határozat 2. pontjában rögzített elvek sérelmére alapítva állít fel megdönthető vélelmet a fogyasztói kölcsönszerződésekben a pénzügyi intézményt a kamat, költség, díj egyoldalú emelésére feljogosító általános szerződési feltételnek minősülő szerződéses kikötés tisztességtelenségére nézve, a vélelem megdöntése iránti per tárgyát pedig a Törvény 11. § (1) bekezdése értelmében annak vizsgálata képezi, hogy a szerződéses kikötés megfelel-e azon elveknek, amelyek bármelyikének sérelme önmagában a szerződési feltétel tisztességtelenségét eredményezi.

Tekintettel arra, hogy a Törvény a bírói gyakorlat alapján konkretizálta, hogy a fogyasztói kölcsönszerződésekben a pénzügyi intézményt egyoldalú szerződésmódosításra feljogosító

rendeletek mely elveknek való meg nem felelés esetén ütköznek a tisztességtelenség generálklauzulájába, a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint, e tekintetben egyetértve a fellebbezésben írtakkal, a Törvény 11. § (1) bekezdése – a preambulumban deklarált törvényi célra is figyelemmel – nem értelmezhető akként, hogy a 4. § (1) bekezdésében rögzített elvek érvényesülésének vizsgálata során a bíróságnak ne kellene figyelembe vennie a perbeli szerződéses kikötések alkalmazása időpontjában hatályos azon nemzeti és uniós jogi normákat, bírói gyakorlatot, amelyre figyelemmel a Kúria a 2/2014. PJE határozata 2. pontjában foglalt hét elvet kialakította.

Az első fokú ítélet indokolásából megállapítható, hogy a kereset elbírálása során az elsőfokú bíróság a Törvény 4. § (1) bekezdésében rögzített elvek érvényesülését a kifejtetteknek megfelelően, a perbeli általános szerződési feltételek alkalmazása időpontjában hatályos nemzeti és uniós jogi normák, valamint az alkalmazásuk körében kialakult bírói gyakorlat figyelembevételével vizsgálta, megalapozatlan a felperes ezzel ellentétes fellebbezési előadása.

A régi Hpt. 2010. január 1-től hatályos 210. § (3)-(5) bekezdésében foglalt, a fogyasztói kölcsönszerződés ügyfél számára kedvezőtlen egyoldalú módosítását korlátozó kógens jogszabályi rendelkezésekre utalva a felperes arra is megalapozatlanul hivatkozik fellebbezésében, hogy a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésére figyelemmel a perbeli szerződési feltételek 2010. január 1-től azért sem lehetnek tisztességtelenek, a fogyasztó számára indokolatlanul és egyoldalúan hátrányosak, mert az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények (ok-lista) teljes mértékben a Hpt. kógens keretszabályainak megfelelően kidolgozott, a Felügyelet által elfogadott és ellenőrzött, a régi Hpt. szerint kötelezően alkalmazandó, így jogi normának minősülő Magatartási Kódexben foglaltakkal egyezően került megállapításra, továbbá az egyoldalú szerződésmódosítás során nem térhetett el a régi Hpt. kógens rendelkezéseinek megfelelően írásban rögzített árazási elvektől, amelyek megfelelőségét a Felügyelet ugyancsak ellenőrizte. Az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló tisztességtelen kikötés érvénytelenségéről nem a Hpt., hanem a Ptk. rendelkezik, a fogyasztóval kötött kölcsönszerződések tekintetében ezért az általános szerződési feltételek kikötéseinek tisztességtelen jellegét nem a Hpt., hanem a Ptk. szabályai alapján kell vizsgálni, amint az a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 2. pontjából is következik.

Kétségtelen, a régi Hpt. felperes által hivatkozott rendelkezései a fogyasztói kölcsönszerződések vonatkozásában kógens módon korlátozták a fogyasztóra hátrányos, egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét, azonban ennek csak a kereteit határozták meg, e kereteket a pénzügyi intézményeknek kellett tartalommal kitölteniük. A jogi szabályozás jellege tehát – amint azt az elsőfokú bíróság is helytállóan rögzítette ítélete indokolásában – nem tette kizárttá annak lehetőségét, hogy a pénzügyi intézmény az egyoldalú szerződésmódosítás joga tekintetében olyan kikötést állapítson meg, amely számára indokolatlanul és egyoldalúan előnyöket biztosít, míg a fogyasztó számára indokolatlanul és egyoldalúan hátrányos, ennél fogva a Ptk. 209. § (1) bekezdése szerint tisztességtelennek minősül.

A pénzügyi intézmények által elfogadott Magatartási Kódex – annak ellenére, hogy arra a régi Hpt. utalt – nem minősül jogszabálynak, így önmagában az, hogy a felperes által kidolgozott általános szerződési feltételek az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülményeket a Magatartási Kódexben foglaltakkal egyezően tartalmazták, nem zárja ki annak lehetőségét, hogy valamely pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosítási jogosultságával kapcsolatos szerződéses kikötés ne legyen ellentétes a szerződésekre, illetve a fogyasztói kölcsönszerződésekre irányadó alapvető elvek bármelyikével.

Az a körülmény, hogy a Hpt.-ben biztosított egyoldalú szerződésmódosítási jogát felperes az általános szerződési feltételekben foglaltak szerint a Hpt. rendelkezéseinek megfelelően írásban rögzített, a Felügyelet által jóváhagyott árazási elvek betartásával gyakorolhatja, azért nem zárja ki a perbeli szerződéses kikötések tisztességtelennek minősítését, mert a kamat, díj, költség árazási elveknek megfelelően történő egyoldalú emelésének lehetőségét biztosító szerződési feltétel amellet, hogy egyfelől megfelel a ténylegesség és arányosság elvének, még sértheti az átláthatóság elvéből fakadó követelményeket és emiatt lehet tisztességtelen.

E körben továbbá a fellebbezésben előadottakra tekintettel a Fővárosi Ítéltábla kiemeli, abból, hogy a Kormányrendelet relatíve kógens módon taxatív felsorolást tartalmaz az egyoldalú kamatemelés lehetséges okai tekintetében, csak az következik, hogy amennyiben az általános szerződési feltételekben szereplő, a pénzügyi intézet egyoldalú szerződésmódosításra feljogosító kikötés az egyoldalú kamatemelés lehetséges okait a Kormányrendelettel azonosan rögzíti, a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésére figyelemmel a kikötés részét képező ok-lista tisztességtelensége nem vizsgálható. Önmagában azonban az ok-lista jogszabályi rendelkezéseknek megfelelése nem zárja ki annak vizsgálatát, hogy a szerződéses kikötés a maga egészében tisztességes-e, a tételes ok-listával szemben támasztott követelményeken túlmenően megfelel-e azon további elveknek is, amelyek sérelme a szerződéses kikötés tisztességtelenségét eredményezi, amint az egyebekben az elsőfokú bíróság által hivatkozott, a jelen per alanyai között a Törvény rendelkezései alapján folyamatban volt másik perben született felülvizsgálati határozatában a Kúria is kifejtette.

A 2/2014. PJE határozat 2. pontjában és az ahhoz fűzött indokolásban foglaltakból is az következik, a tisztességtelenség vizsgálatakor az egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító szerződéses kikötést a maga egészében, egységesen kell értelmezni. A jogegységi határozat 2. pontjának második bekezdése kifejezetten rögzíti, hogy a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény 6. pontjában felsorolt elvek alapján az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét szabályozó szerződéses rendelkezések akkor nem tisztességtelenek, ha a fogyasztó számára világosan és érthetően meghatározzák, hogy a hivatkozott PK véleménynek megfelelő ok-listában megjelölt körülmények változásai milyen módon és mértékben hatnak ki a fogyasztó fizetési kötelezettségére.

A fellebbezésben előadottakkal szemben akkor sem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a perbeli szerződéses kikötések tisztességességének vizsgálatakor a felperes által hivatkozott GVH határozatot nem vette figyelembe. Az első fokú ítélet indokolásában foglaltakkal egyetértve a Fővárosi Ítéltábla azt hangsúlyozza, az a körülmény, hogy az adott időszakban felperes betartotta a működésére irányadó kógens pénzügyi jogi közjogi jellegű banküzemi rendelkezéseket és nem valósított meg gazdasági erőfölénnyel visszaélést, nem teszi kizárttá az általa alkalmazott, számára egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötések tisztességtelenségének polgári jogi szempontból történő vizsgálatát.

Nem tévedett az elsőfokú bíróság akkor sem, amikor a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott elvek közül a 2/2014. PJE határozatban foglaltakra figyelemmel elsősorban az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének érvényesülését vizsgálta.

A fellebbezéstől eltérően az átláthatóság elvének vizsgálata körében helytállóan hívta fel és alkalmazta a 2/2014. számú PJE határozat III/2. pontját, melynek visszautalása az Európai Unió Bírósága C-26/13. számú ítéletére alappal ugyancsak nem kifogásolható. Az átláthatóság elvének alapvető szempontjai ugyanis nem függenek attól, hogy milyen típusú –

árfolyamrét, vagy egyoldalú szerződésmódosítást szabályozó – szerződési feltétel tisztességessége képezi a vizsgálat tárgyát.

A 2/2014. PJE határozat 2. pontja az átláthatóság, valamint az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvei közötti szoros összefüggést hangsúlyozva egyebek mellett azt is rögzíti, az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét szabályozó szerződéses rendelkezések akkor nem tisztességtelenek, ha a fogyasztó számára világosan és érthetően meghatározzák, hogy az ok-listában megjelölt körülmények változásai milyen módon és mértékben hatnak ki a fogyasztó fizetési kötelezettségére. A 2. ponthoz fűzött indokolásban a jogegységi határozat azt is kimondja, az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés akkor felel meg a világos, érthető megfogalmazás és az átláthatóság elveinek, ha a szerződéskötéskor felmérhetővé teszi a fogyasztó számára a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, ami nem jelenti azt, hogy a fogyasztónak a szerződéskötéskor a körülményváltozás előre nem ismert konkrét mértékétől függetlenül, abszolút mértékben fel kell tudnia mérni a várható fizetési kötelezettsége felső határát, hanem azt jelenti, hogy a szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötésnek meg kell határoznia a fogyasztó szerződéses terheinek lehetséges alakulását. A világos, érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvéből az következik, hogy a fogyasztót a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többlet-kötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettségei változásának mechanizmusát és azok lehetséges mértékét. Ezen túlmenően az átláthatóság követelménye magában foglalja azt is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő rendelkezések jogszerű alkalmazását ellenőrizni tudja, és ennek alapján szükség esetén fel tudjon lépni a pénzügyi hatósággal szemben.

Nyilvánvaló, hogy a fenti szempontrendszer teljesülését nem biztosíthatja a fellebbezésben hivatkozott „szükségessé teszi” kifejezés használata. A Magatartási Kódex, ill. az árazási elvek kötelező jellegű betartása a fentebb kifejtettek értelmében szintén nem biztosítják az átláthatóság érvényesülését, a Felügyelet szintjén fennálló átláthatóság nem azonos a Törvény alapján vizsgálandó, fogyasztó számára biztosítandó átláthatósággal.

A perbeli szerződéses kikötések tisztességtelenségét vizsgálva az elsőfokú bíróság a Törvényben és a jogegységi határozatban foglaltakat helytállóan értelmezve állapította meg valamennyi perbeli termék valamennyi időállapota tekintetében azt, hogy a szerződési feltételek nem felelnek meg sem az egyértelmű és érthető megfogalmazás, sem az átláthatóság követelményének, különös tekintettel arra, hogy a kötelezettségváltozás mechanizmusát a szerződéses kikötések egyike sem ismerteti, azokból nem tűnik ki, hogy az ok-listában felsorolt körülmények milyen mértékben és módon hatnak ki a kamat, költség, díj mértékére, és ahhoz képest milyen mértékben az egyoldalú szerződésmódosításra, a terhek áthárítására.

Tekintettel arra, hogy a korábban már kifejtettek szerint a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott elvek bármelyikének sérelme azt eredményezi, hogy a felperest egyoldalú kamat-, díj-, költségemelésre feljogosító szerződési feltételek tisztességtelennek minősülnek, továbbá, hogy a perbeli esetben a per tárgyává tett általános szerződési feltételek tisztességtelensége az átláthatóság, valamint az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének sérelme miatt megállapítható volt, a továbbiakban a Fővárosi Ítéltábla nem vizsgálta azt, hogy az általános szerződési feltételek az első fokú ítéletben megjelölt egyéb elvek sérelme miatt is tisztességtelennek minősülnek-e vagy sem.

A Fővárosi Ítéltábla a felperes fellebbezését a részleges érvénytelenség szabályainak alkalmazhatósága körében sem találta megalapozottnak. Abból következően ugyanis, hogy a

már kifejtettek szerint a tisztességtelenség vizsgálatakor a pénzügyintézet egyoldalú szerződés módosításra, a kamat, díj, költség egyoldalú emelésére feljogosító szerződéses kikötést a maga egészében egységesen kell értelmezni, e szerződési feltételek esetén – különös tekintettel a 2/2014. PJE határozat korábban már idézett második bekezdésében és az ahhoz fűzött indokolásában foglaltakra – a részleges érvénytelenség szabályai kizárólag olyan szerződéses kikötés esetén alkalmazhatók, amely a kamat-, díj-, költség egyoldalú emelésére lehetőséget adó szerződési feltételek rendszerén belül elkülönülő, a tisztességesség szempontjából önmagában is értékelhető rendelkezést tartalmaz a hiteldíj valamely eleme (kamat, költség, díj) emelése vonatkozásában, és maradéktalanul megfelel a jogegységi határozat 2. pontjában, illetve annak alapján a Törvény 4. § (1) bekezdésében rögzített elvek mindegyikének. Tekintettel arra, hogy a perbeli szerződéses kikötések egészére irányadó egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének érvényesülése a perbeli esetben nem volt megállapítható, az elsőfokú bíróság helytállóan helyezkedett arra az álláspontra, hogy nem állnak fenn a részleges érvénytelenség alkalmazásának feltételei.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az eredménytelenül fellebbező felperest a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperes ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltsége megfizetésére, amelynek összegét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) és (2) bekezdése alkalmazásával, mérlegeléssel 504.000 forint + áfa munkadíjban, valamint 22.680 forint készkiadásban határozta meg. A munkadíj az alperesi jogi képviselő által csatolt megbízási szerződésben kikötött (38.000 forint + áfa) óradíj alkalmazásával 304.000 forint + áfa összegben, ezen felül a felkészítő munkaként igényelt 200.000 forint + áfa összegben került megállapításra. Az ily módon áfa nélkül 504.000 forintot kitevő munkadíjhoz 4,5 % mértékű készkiadás került felszámításra, ugyancsak a csatolt díjmegállapodásnak megfelelően.

Budapest, 2015. március 19.

Dr. Tibold Ágnes s.k.
a tanács elnöke

Dr. Felker László s.k.
előadó bíró

Levek Istvánné dr. s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:
Roznoviczky Illésné
tisztviselő